

Négy évtized történelme

Tudományos ülésszak az Akadémián

Az elmúlt negyven esztendő társadalmi fejlődése címmel háromnapos tudományos ülésszak kezdődött hétfőn a Magyar Tudományos Akadémia székházában. Az MTA, az MSZMP Párttörténeti Intézete, Társadalomtudományi Intézete, a Politikai Főiskola, az Eötvös Loránd Tudományegyetem és a Marx Károlyi Közgazdaságtudományi Egyetem rendezte tanácskozássorozatot Szentágothai János, az MTA elnöke nyitotta meg.

Bevezetőben utalt arra: a konferencia szervezőinek igyekezete arra irányult, hogy társadalmunk fejlődését tudományos mélységgel és igényességgel, a legkülönbözőbb aspektusokból lehessen értékelni, és ebből az értékelésből a ma, és elsősorban a jövő számára tanulságok fogalmazódhassanak meg.

Ezt követően Benke Valéria, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Társadalmi Szemle szerkesztő bizottságának elnöke emlegett szót. Előjában hangoztatta: remélhető, hogy ez az ülésszak értékes hozzájárulást tesz a felszabadulás 40. évfordulója alkalmából történő szellemi szünvetéshez. Az előadások minden bizonnyal meggyőzően mutatják majd be, hogy az elmúlt négy évtizedben történelmünk egyetlen más korszakához sem mérhető gazdasági, társadalmi, kulturális fejlődést értünk meg.

E negyven esztendő tapasztalataihoz tartozik — mutatott rá Benke Valéria —, hogy korábbi várakozásainkkal ellentétben a múlt magyar társadalmi viszonyainak nehéz örökségét nem tudtuk minden tekintetben gyorsan megváltoztatni. A szocializmus lehetőségeit kibontakoztatni rendkívül bonyolult, konfliktusokkal terhelt, hosszú társadalmi-történelmi feladat. Természetesen nem kereshetjük a negyven év negatív jelenségeinek mindegyikében a múlt hatását. Magunk sem mindig és mindenben találtuk meg a helyes utat, a megfelelő módszereket; a tévedések, hibák és kudarcok nehezítették olykor vissza is vetették fejlődésünket. A politikai súlyos torzulásának, a törvényteleneknek véget vett a párt, megújulása a társadalmi fejlődés sokol-

dálú lehetőségeit nyitotta meg. Az elmúlt több mint két évtized alatt is előfordult egy-egy megtorpanás után — akár külső, akár rajtunk múló okok következménye volt — ismételt teret tudott nyitni a cselekvésnek.

Ideológiai életünk mai jelenségeit elemezve szót a szocializmus elleni polgári propaganda felerősödéséről, az itthon felvetődő új kérdések időbeni elemzésének, a válaszok kimunkálásának szükségességéről, a téves nézetekkel folytatott vita fontosságáról. Hangsúlyozta: a magyar történettudomány az utóbbi negyedszázadban jól sáfárgodott a kutatási, alkotási lehetőségekkel. Sokat tett azért, hogy nemzeti múltunkat tisztábban lássuk, mint valaha. Fontosnak mondotta, hogy a nemzetudat, a társadalmi önismeret kérdéseiben a legegyszerűsítésekkel az előítéletek igazolásától mentes, reális történelem- és társadalomszemléletet segítsen elfogadhatni a tudomány.

A marxista társadalomtudományok kitüntetett funkciója azon munkálkodni, hogyan lehet a változó körülmények között jobban elérni a szocialista elvek és eszmények érvényesülését, eredményesebben szolgálni egy kollektív, humánus, szolidaritás társadalom kialakulásának tudati és szellemi szükségleteit — hangoztatta. A következő esztendők leg-

fontosabb tennivalói közül kiemelte a gazdasági program és az irányítási rendszer átfogó továbbfejlesztését, a településfejlesztés új programját, valamint a politikai intézményrendszer, a szocialista demokrácia folyamatos fejlesztését, mint olyan feladatokat, amelyek megvalósításához — a párt központi kongresszusán megküldött határozatok nyomán — nagyban hozzájárulhatnak a társadalomtudományok művelői is — mondta befejezésül.

A továbbiakban a magyar történelem elmúlt négy évtizedének jellemző vonásairól Berend T. Iván akadémikus; hazánk nemzetközi helyzetének változásairól Berecz János, az MSZMP KB tagja, a Népszabadság főszerkesztője tartott előadást. A magyar társadalom szerkezetének alakulásáról Huszár István, az MSZMP KB tagja, a Társadalomtudományi Intézet főigazgatója számolt be. Szocializmus és nemzetudat a felszabadulás utáni magyar fejlődésben címmel Pach Zsigmond Pál akadémikus, az MTA alelnöke tartott előadást. Az egyes témakörhöz kapcsolódó referátumok egybeek közt a népi demokratikus államiség alakulásával és fejlesztésének irányával, a népi demokratikus fejlődés nemzetközi és hazai feltételeivel foglalkoztak. (MTI)

Mokép-videotéka

Videotéka nyílt a fővárosban — jelentette be Gombár József, a Mokép igazgatója hétfőn, azon a sajtótájékoztatón, amelyet a Majakovszkij utcai, most megnyílt kölcsönzömboltban tartott. Elmondta: 300 filmet, mintegy 2 ezer videokazettát bérelhetnek az érdeklődők, egyének és kulturális intézmények egyaránt. A videokazetták egyharmada magyar filmeket, további egyharmada szocialista országokban készült alkotásokat tartalmaz, a fennmaradó rész pedig más országok producióit rögzíti. A magyar, német, valamint angol nyelvű szórakoztató és zenés filmek kölcsönzési dí-

ja egy napra 170 forint, a játékfilmeké 130 forint. A gyermek-, ifjúsági és mesefilmeket napi 100 forintért kölcsönözhetik az érdeklődők. A rövid-, dokumentum- és ismeretterjesztő produciókat naponként 80 forintért lehet bérelni. A filmekért ezer forint letéti díjat kell fizetni.

A budapesti videotéka után a videofilm-kölcsönző hálózat tovább bővül. A közeli hetekben Miskolcon, Győrött, Debrecenben, Zalaegerszegben és Békéscsabán nyílik videofilm-kölcsönző. A tervek szerint a jövő év nyaráig az ország valamennyi megyeszékhelyén kialakítanak bérlőhelyeket.

a régi Hungária Szállót, hogy azt a pusztulástól megmentse, és régi rendeltetésében felújítsa, vagyis a Délép kezelésében szállodaként, valamint kulturális és szórakoztató egységként működtesse. Ekkor egyáltalán nem gondoltunk azonban arra, hogy egy, a régivel azonos funkció visszaállítása esetén, a költségeket a beruházási keret terhére kell fedezni. A Délépnek ilyen célra nincs 80-100 millió forint beruházási alapja. Az ellenőrzés hibáinkul róta föl, hogy az eddigi előkészítő munka költségeit felújítás-ként próbáltuk elszámolni.

A jelenlegi helyzetben, amikor a beruházási tevékenységnek hiányoznak a feltételei, az innovációs készséget, a műszaki fejlesztéssel, az újítások, szabadalmak kibontakoztatásával, a szellemi energiák hasznosításával, kevés befektetéssel próbáljuk megoldani. A vállalati belső politikában ezeknek nagy jelentőséget tulajdonítunk, és a kezdeményezések elismeréséről a megfelelő járandóságot is biztosítjuk. E kérdésekben is lehetnek hibák, tévedések, de azok semmi szín alatt sem rossz szándékból, tudatosan következnek be. Ilyen jellegű kérdésekben ugyan van vita a vállalat vezetése és az újítók között, ezt azonban megfelelő eljárás móddal jogszabályok szerint, illetékes fórumon lehet rendezni. Végeredményben azonban az újítási tevékenységet pozitívan kell értékelni, mivel az utóbbi időben vállalatunknál is szaporodott az újítók, újítások, találmányok száma, melyekkel jelentős gazdasági megtakarítást értünk el.

Új törekvések

A vállalat gazdasági helyzetének javítása végett, jelentős ráfordításokat eszközöl, hogy akár a paneles technológiában, akár egy-egy félkész vagy új termék előállításában szebbet vagy újabbat produkáljon. Mindenképpen fő feladatként fogalmazta meg a lakosság és a magánérintékezők támogatását, a szolgáltatások növelését.

A paneles termékeink között az észak-újzegei családi házas lakótelepi kezdeményezésen

túl a Felsőváros IV. ütemben és Új-Rókuson már a jövő évben látható változások lesznek. Új termékcsaládunk egy részét a beárvosított foghíbeptések megoldásánál alkalmazzuk. Mintaként a Szent István téri paneles lakóépületet, az IMS-szerkezettel épülő Jókai utcai lakótelepöt említem. De jövőre megindul az öntött technológiás, Scan-Form-szerkezettű lakásépítés is Szegeden és a megye egyes településein.

A magánérintékezők lakásépítést vállalati gazdasági munkaközösségeinkkel is támogatjuk. Ezeknek már az idén engedélyt adtunk egyedi magánépitmények kivitelezésére vagy egy-egy épületi szerkezetész elkészítésére (alapozás, földeml-helyezés stb.). A hágyárban folyamatban van olyan új típusú földeml gyártása, amelyet akár közvetlenül, akár a Tüzip-en keresztül ajánlunk a magánépitőknek. Ipari üzemeinkben melléktermékként, a lakosság számára kerítés, kapuk, erkélymellvédek stb. készülnek. Jövő évben létrehozunk a hágyári telepünkön egy olyan el-árusítóhelyet, áruházat, amelyben a lakosság különböző építésszerelvényeket vásárolhat. Elképző készleteink kínálata mellett egyes hiány-cikkeket is árulni kívánunk, például Radaj rádiót, vagy más kurrens szak- és szerelőipari anyagokat.

Gondjaink vannak az új termékek előállításánál amiatt is, hogy a kereslet egyre inkább a nagy előmonkai igényes épületek felé tolódik el. Létszámunk viszont csökken, tehát igen nehéz ennek az ellentmondásnak a feloldása. Nyilván csak úgy lehetséges, hogy olyan technológiai fejlesztést hajtsunk végre, ami a keresletet is kielégíti, és ipari gyártást is lehetővé tesz.

A termékfejlesztés és a piacpolitika megváltoztatása mellett természetesen folyamatosan ehhez kell igazítani vállalati belső szervezeteinket is, a feladatok végrehajtásának sikere érdekében. Így az üzem- és munkaszervezés állandóan napirenden van, amelyről azonban szintén figyelembe kell vennünk gazdasági lehetőségeinket. A célunk, hogy termelészövetkezeteink fokozottabban növelhessék önállóságukat, erősítsék vállalkozási készségüket, hogy az újfajta, versenytárgyalásos piacon is gyorsan,

Pártbizottsági ülés

December 10-én ülést tartott az MSZMP XIX. kerületi bizottsága. Az ülésen részt vett és felszólalt Borbély Gábor, a budapesti pártbizottság titkára.

A pártbizottság érdemei elismerése mellett felmentette első titkári funkciójából Hámori Csabát, a KISZ Központi Bizottságának első titkárává választották. A testület a XIX. kerületi pártbizottság első titkárává Fabricski Andrást választotta. (MTI)

Uszályok Csehszlovákiába

Három újabb uszály készült el csehszlovák megrendelésre a Magyar Hajó- és Darugyár balatonfüredi üzemében.

Az exportszerződést 1983 decemberében kötötte az MHD, a Pozsonyi Vízügyi Hivatallal, öt, egyenként 600 tonna hordképességű uszály, egy nagy teljesítményű, óránként mintegy 500 köbméter kavics kitermelésére alkalmas elevátor, és egy korszerű mérőműszerekkel felszerelt kitzőhajó szállítására, együttesen kö-

rülbelül 100 millió forint értékben. Két uszályt már októberben átadtak a csehszlovák vevőnek, s ez év végéig még szállítóhatókat és az elevátort is útnak indítják Pozsonyba. A kitzőhajót — amelyet a hajózási utvonallal kijelölésére használnak — a jövő év első felében bocsátják vízre Balatonfüreden.

A megrendelő elégedett az idén gyártott hajók minőségével, máris további megrendelésekről tárgyal. (MTI)

Forgalmi adó és árkiegészítés

Kinek mennyibe kerül?

Vállalataink termékeik nagy részét fogyasztói forgalomban értékesítik. Az árak jellegének megfelelő kereskedelmi hálózat közvetíti a termelés és a fogyasztás között. Ebben a szakaszba avatkozik be az állam, olyan esetekben, amikor a piac törvényeire nem támaszkodhat. A fogyasztói áraknak a termelési költségek fölött történő kétirányú elterítési eszköze a fogyasztói forgalmi adó és fogyasztói árkiegészítés.

A kereslet-kínálat összhangjának megteremtésében, szociálpolitikai céljaink megvalósításában mindenképp szükséges a játékszabályok fokozatos változtatása. Nálunk különösen csúszni kell banni ezekkel az eszközökkel, mivel a nemzetközi munkamegosztásban a külkereskedelmi forgalmunkon keresztül termeljük meg nemzeti jövedelmünk nagy részét. És ott már a hazai, jól bevált arányaink nem érvényesek. A túlzottan támogatott hazai vállalat elmarad a nemzetközi követelményektől. Ugyanakkor nem biztos, hogy a vásárlók közül is csak azok élvezik az előnyöket, akik érdekeltek a fogyasztói árak csökkentésében. Mindegyképp logikusnak tűnik, hogy szociálpolitikai céljaink megvalósításában egyre kisebb szerepet szánjunk az árak támogatásának. A valóban önhibájukon kívül hátrányos helyzetűek jövedelmének támogatása sem kerülne többre, ugyanakkor belső piacgazdálkodá-

sunk egyszerűsödése a külgazdasággal való összemérhetővé segítené. Természetesen úgy, ahogy elképzelhetetlen minden dotáció megszüntetése — a jövedelmi viszonyok megfelelő alakításával —, úgy egyes cikkeknek nem célszerű a forgalmi adó elhagyni. Az olcsón előállítható és a vevők jó áron eladható termékek extra hasznából mindenképp részesülnie kell az állami költségvetésnek.

Nézzük, hogyan állunk napjainkban, milyen területeket büntetünk és jutalmazunk? A számszerű adatok százelekben kifejezettek. Ezt az összeget az kapja, illetve — ellentétes esetben — fizeti ki, aki az árut a fogyasztói forgalomba hozza. Amennyiben ez nagykereskedelmi vállalat, akkor a számítás alapja a nagykereskedelmi haszonkulccsal csökkentett fogyasztói ár. Eltérő esetek is előfordulnak.

A Magyar Közlönyben ismertett táblázat elgondolkodtató, esetenként zavarbaejtő adatokkal szolgál. A szén árkiegészítésének mértéke fajtanként eltérően ugyan, de 200-600 százalékal. A listavezető a berentei díjsított díjszén 601 százalékkal. Amikor egy-egy energiaszektor kinevezünk legolcsóbbnak a saját pénztárcánk tapasztalatai alapján, nem érzékeljük az ár mögött levő hatalmas támogatási összeget. Ugyanakkor a személygépkocsik 51 százalékos forgalmi adója fényt derít az új autók árának ki-

alakulására. A kőolaj és földgázfeldolgozási termékek úgynevezett null forgalmi adósak, nem támogatottak. Ebből is érződik a külföldi piacra való szoros összefüggés. Egy termékesoporton belül számottevő eltérések lehet az átlagtól. A bűtorok 11 százalékos forgalmi adójával szemben a gyermekjáróka 178 százalékos árkiegészítést kap, a gyermekbűtorok átlag 20 százalékos. Az ékszer árakban 20-48 százalék adót vesznek figyelembe. A 22 százalékos forgalmi adójú lábbelik csoportjából kivétel a bébi cipők 81 százalékos, a kisgyermekcipők 58 százalékos, a gyermeklábbelik 39 százalékos dotációja. A ruházati cikkek széles köréből a csecsemőruhák, az úttörő egyenruha 50 százalékos támogatást kap. A hűsítők termékeinek az ára közel áll a termelési költségekhez, az elmúlt évek ár-emelkedéseinek hatására. Egyes hűsítők jelenleg 11-22 százalékos támogatottak, de a szalámit 18 százalékos forgalmi adóval értékesítik. A tejtermékek árakban már jóval több a dotáció, a tej 64, a vaj 117, a sajt 86 százalékos. Elvezeti cikkek árak igencsak fölfele térítettek, a fogyasztás szintjét nagymértékben befolyásolva. A kávé 57 százalékos, a citromé és a narancsé 24, a szeszes italoké átlagban 84 százalékos, a boré 27, a söré 30, a coláé 20, a cigarettáé 59-65,5 százalékos.

A szolgáltatásokat még mindig jelentősen támogatják. A lakosság részére végzett mosást például 75 százalékkal. A szegedi villamosközlekedésben egy emberre egy kilométeres utazásra 28 fillér jár az államtól. A helyi buszközlekedés vonaljegyeire 50, az általános bérletjegyre 150, a tanulónyudíjas bérletre 350 százalékos a dotáció. Ugyanakkor a távolsági buszközlekedés díjtételei 23 százalékos forgalmi adóval tartalmaznak. A vasúti személyszállítás a kedvezményes utazásokat le számítva már nem támogatott.

A fűtés és energia költséges dolog a népgazdaság számára. Példáinkat epp a szénrel kezdjük, s ha a távfűtéssel folytatjuk, hasonló szám adatokkal találkozunk. A lakossági távfűtés árkiegészítése átlagosan 203 százalékos. A meleg víz biztosítása 235 százalékos kiegyesí-tést kap, Szegeden még ennél is többet, 410 százalékos.

Az, hogy az energia mekkora úr, végigkísér életünkön. Ki gondolná, hogy még halálunkon is. A halotthamvasztásra személyenként 1160 forint támogatás jár.

A példák kiragadottak, a szélsőségeket tartalmazzák. Árunk és szolgáltatásaink nagy része szolid forgalmi adó (10-20 százalékos nagyságrendben) tartalmaz. A gazdasági mozgások logikáját követve az elkövetkező változások a kiugró eltérések mérséklődését célozzák.

SIPOS MIHÁLY
vezérigazgató

Toth Szeles István

Év végén

Az év vége felé járva megállapítható, hogy a vállalat végrehajtotta legfontosabb célkitűzéseit. Többek között befejezzük az évi tervezett lakásszámot és a kapcsolódó beruházásokat, átadtuk a város és a megye szempontjából jelentős egyéni munkákat (könyvtár-lelvárt, csongrádi párház) a Szegedi Nemzeti Színházhoz behoztuk az eddigi lemaradást, és ütemesen folyik a munka, soron kívül megindítottuk a 410 ágyas szegedi klinika építését.

Dolgozunk jövedelmét a tervezett szinten, azaz az év végéig összesen 6-7 százalékkal növelni fogjuk, mintegy 45 millió forintnyi állóeszköz-értékesítésből a fejlesztési alappal szembeni kötelezettségünk egy részét rendezzük. A tavalyi 89 milliós nyereséggel szemben tovább tudjuk fokozni nyereségünket, és mindezek alapján stabilizálni tudjuk a Délép helyzetét.